

the perception of a work of art in space. The author notes that the decorative elements are always there as part of the architectural structure and its organic continuation. The article emphasized the view that skillful layout decorative ceramics enables visually change the space, the proportions of the room to give space static dynamic qualities, change the direction of the viewer to the point planned climax.

The author examines compositional techniques, types of ceramics and technological features performance ceramic products for use in the general area of recreation on the example of existing facilities. The author emphasizes that when decorating architectural environment should emphasize certain principles that must be considered in the design of recreational environment. They should be equal and equally important in this environment and to provide a link between the human elements of decorative ceramics and recreational environment. The main principles identified: aesthetic, technological, functional.

Key words: decorative arts, ceramics, recreational environment.

Стаття надійшла до редакції 10.02.2017 р.

Прийнято до друку 30.02.2017 р.

Рецензент – д. архіт, проф. Шулик В. В.

УДК 7.071.1

К. В. Крепак

ІНДИВІДУАЛЬНІСТЬ КОМПОЗИТОРСЬКОГО СТИЛЮ ЛЕСІ ДИЧКО

У плеяді сучасних українських композиторів є особливе покоління – «шістдесятники», які починали свій шлях всупереч і наперекір усталеним догмам т.з. соціалістичного реалізму, не боялись бути самими собою і писати те, що підказувало серце, розум і сумління.

До цих велетнів композиторської майстерності й відноситься народна артистка України (1995), лауреат Шевченківської премії, секретар Національної спілки композиторів України, член правління Музфонду України, член Координаційної ради Національної всеукраїнської музичної спілки, почесний член Національної спілки художників України – Леся Василівна Дичко. За вагомий вклад у національну культуру вона нагороджена орденами: «Княгині Ольги» III ступеня (1999), «За заслуги» III ступеня (2008), князя Ярослава Мудрого V ступеня (2009), Святої Варвари Великомучениці (2004), Святого Рівноапостольного Князя Володимира III ступеня (1998), Грамотою

Верховної Ради України (1986), Почесною грамотою Кабінету Міністрів України (2007), Срібною медаллю АМУ(1999), Золотою медаллю АМУ(2009), Почесною грамотою Великої Вченої ради НМАУ ім. П. І. Чайковського (1999), почесними відзнаками Міністерства культури і мистецтв України «За багаторічну плідну працю в галузі культури» (2004) та «За досягнення в розвитку культури і мистецтв» (2005).

Щиросердність, безмірна любов до людей, відсутність не тільки «творчого» егоцентризму, але й егоїзму – ці унікальні риси для нашого часу, як відмічають друзі, колеги, студенти, притаманні Людині, яку всі дуже люблять і шанують – українській композиторці Лесі Дичко, якій вдалось відкрити нову епоху національної музичної культури. Метою цієї статті є огляд композиторської творчості Лесі Дичко та визначення рис її індивідуального композиторського стилю.

Сьогодні Леся Дичко – провідний композитор України, гордість країни, культурно-громадський діяч, педагог, професор Національної музичної Академії України ім. П. Чайковського, чие ім'я золотими літерами вписане в історію українського музичного мистецтва [1, с. 48–56].

Симфонії і кантати, літургії і балети, численні інструментальні й вокальні твори Лесі Дичко позначені новаторськими ідеями та оригінальними жанровими формами.

Її твори широко представлені на хорових фестивалях, конкурсах та в концертних програмах світу: США, Канаді, Франції, Великобританії, Німеччині, Данії, Іспанії, Угорщині, Болгарії, Росії, Україні.

Після закінчення Київської державної консерваторії ім. П. І. Чайковського своє творче і наукове життя Л. Дичко присвячує художнім колективам, мистецьким закладам і хоровим «баталіям» в Україні та світі – є членом журі хорового конкурсу ім. М. Леонтовича, оргкомітетів фестивалів «Київ Музик Фест», «Музичні прем'єри сезону», членом почесного комітету хорового фестивалю «Золотоверхий Київ», членом журі Всесвітнього хорового конкурсу сучасної музики в м. Дебрецен (Угорщина) та головою журі хорового Форуму християнської молоді України (Київ, 1999) тощо. Була членом Комітету з Національної премії України імені Тараса Шевченка (1993–2002) та членом Колегії Міністерства культури і мистецтв України (1996), плідно співпрацює з Київським патріархатом.

Л. Дичко є автором 3-х балетів («Катерина Білокур», «Досвітні вогні», «Святкова феєрія»), 2-х хорових опер, 3-х симфоній, 14-ти кантат, 2-х ораторій («Індія Лакшмі» та «Нарекоша ім'я Київ», за які отримала Національну премію України імені Тараса Шевченка), 4-х Літургій на канонічні тексти та багатьох творів симфонічної та камерної музики, музики до кінофільмів, мультфільмів, 45-ти пісень. Широкий діапазон творчих уподобань композиторки доповнюють і хорові концерти

(«Французькі фрески», «Іспанські фрески», «Швейцарські фрески», «Українські фрески»), що виявляють ще одну грань її таланту – потяг до живопису, скульптури, архітектури рідної України та самобутніх культур народів світу.

У хорovій музиці – улюблений жанр Л. Дичко, продовжила унікальну традицію української авторської духовної музики (Духовні концерти: Ведель–Дичко, Стеценко–Дичко). Саме за твори хорового жанру була неодноразово відзначена почесними нагородами та преміями.

Художник яскравого музичного обдарування, Л. Дичко як композитор-мислитель тяжіє до фундаментального філософського узагальнення (опери «Золотослов» та «Різдвяне дійство» (Вертеп), симфонія «Привітання життя» та ін).

Учениця та послідовниця Б. Лятошинського, Л. Дичко створила свій неповторний стиль. Домінантою її творчості є універсалізм, що синтезує різні аспекти знань про побудову світу, божественно-духовне начало, історичну правду, загальнокультурні процеси суміжних видів мистецтва.

Початковий етап композиторської творчості Л. Дичко – період новофольклорної хвилі – де композитор, переосмислюючи фольклор, надавала йому глибинно–психологічного змісту (мається на увазі монологічність твору «Писанки»);

Наступний етап композиторської творчості у період суперечливих 1970-х років, відноситься до написання кантати «Червона калина». Цей твір втілює все, що для нас дороге, близьке, найважливіше – «Вона, кантата, писана поривом душі і кров'ю серця, – пише Леся Дичко. Коли грала його і співала у себе дома в Києві (1968 рік), то здавалося, що як би «Червону калину» показати українцям за кордоном, то вони піднялися б визволяти рідну землю».

Не тільки через тематику відбувається гостре відчуття часу, але й через той комплексний підхід у створенні образів, де, здається, вже стираються грані між театром, музикою, живописом, архітектурою – все включається в якийсь астральний – мистецький вир і кожний твір нагадує мікрокосмос. Все озвучено, окреслено, розфарбовано, зіграно. Все бачиться рельєфно. І це – притаманне мистецтву та новій музиці, особливо в останнє десятиріччя. Леся Василівна відкрила це у своїй творчості в перші роки становлення. І сьогодні можна сказати, що ця особливість, мета творчості, формула стилю – вписує її в загальносвітовий контекст як неповторну і яскраву особистість в Україні [3, с. 111–113].

Новаторство і оригінальність – дві характерні риси, які позначають постать Лесі Дичко як най унікальнішу, й відбувається це вже протягом більш ніж 40 творчих років.

1960–70-ті роки в Україні – часи формування нової бунтівної української композиторської генерації (Є. Станкович, І. Карабиць, О. Ківа, Г. Сасько). Леся Дичко протягом свого життя завжди шукала свою, незайману новизну, що було зовсім нелегко на фоні блискучих новацій В. Сильвестрова, В. Грабовського, М. Скорика [2, с. 81–87].

Головна особливість новацій Лесі Дичко криється у гострому відчутті часу. І в цьому – часто не одностайне погодження з ним, порушення стереотипу сприйняття. Поява кожного з творів – подія, своєчасна і органічна.

Теоретичні праці, педагогічна школа, редакторська робота, організаторські та культурно-просвітницькі здобутки – кожна з цих ланок діяльності, навіть поза творчістю, зокрема могла б забезпечити їй належне місце в історії вітчизняної культури, у кожній з них вона виступає як чільна постать. Адже в кожному із розмаїтих напрямків праці Л. Дичко, переважно, виступає «на крок вперед», іноді всупереч загальноприйнятим канонам, вводить в обіг зовсім нові, нереалізовані раніше поняття і категорії. Дещо навіть шокуючи спочатку, згодом її надбання зовсім природно уживаються з традиційно існуючими правилами і переконаннями, але водночас відкривають шляхи до численних нових етапів розвитку [3, с. 79–85].

Л. Дичко – композитор, яка наділена приголомшливим чуттям насолоди від кожної миті буття, від усього, що її оточує. Саме нестримана воля пізнання атмосфери часу, історичних фактів, ландшафтів, фресок, книжної графіки, обрису писанок та ін. приводить композитора Лесю Дичко до правдивого, всебічно аргументованого відображення. А музикознавців та виконавців до постійного вивчення нового. Бо кожен твір Лесі Василівни вимагає від музикознавця неабиякої обізнаності то у літописній природі, то у фресковій манері тощо. Тому Леся Дичко освічує не тільки широке коло слухачів, але й професіоналів, які крім суто музикознавчих та теоретичних проблем поринають завдяки композитору у вивчення різних сфер людської творчості різних куточків світу.

Леся Дичко – має певний досвід у вивченні різних художніх сфер, вона прослухала курси лекцій про мистецтвознавство у відомих метрів: Міляєвої, Говді, Асєєва, Тищенка, Біленького, сама викладала в художньому інституті.

Творчість Лесі Дичко «втілює характерні риси нашої нації: ліричність, щирість, м'якість, ніжність та емоційність, схвильованість, поривання до дії». Завжди сучасна позиція композитора переживає суспільно–політичні події, які втілені в колорит гармонії та мелодики, щирості та відвертості художнього замислу музичних образів.

Леся Дичко «вимальовує свої хорові картини, змушуючи звичні кольори яскравіти безліччю відтінків, створюючи найтонше звукове

колеристичне плетиво. І кожним звуком засвідчує: так могла написати тільки українка!». Взагалі, всюди в її творах полягає неповторність стилю Лесі Дичко, національна характерність, свідомість справді корифея хорової культури. Відгук цей з'явився на сторінках української преси зразу після небувалого потрясіння в музичному житті Києва – прем'єри «Урочистої літургії для мішаного хору та солістів, скомпонуваної за всіма канонами православного обряду. Це велична і високодуховна музика, про яку сама композитор скаже: «Духовність – це найбагатший скарб людини, її божественного Єства. Диво народних інтонацій, що тисячоліттями випрацьовував український народ, неповторну красу київського розспіву я хотіла поєднати з глибиною духовних текстів Біблії, духовного світу людини-християнина. Дні, коли я працювала над Літургіями, були найщасливішими у моєму житті [4, с. 124–138].

Леся Дичко надалі демонструє головну рису своєї натури: творчу пасіонарність, прагнення постійно змінювати, доповнювати, збагачувати набутий досвід організатора новими здобутками. Її енергії, здається, вистачило б щонайменше на колектив з кільканадцяти осіб – і завдань не забракло б нікому.

Що стосується її діяльності, то слід підкреслити, що композитор також здобула собі репутацію серед студентської молоді вдумливого, знаючого, а водночас демократичного педагога, що не нав'язує студентам своєї думки, деспотично стверджуючи, що «має бути тільки так, отже, цей фрагмент слід переробити наступним чином», не править їх перших опусів. Навпаки, вона старанно плекає індивідуальність кожного зі своїх учнів навіть тоді, коли їх погляди істотно розходяться з його власними, і визнає за кожним з них право на неповторне художнє світовідчуття.

З ім'ям Лесі Дичко пов'язаний прорив у функціонуванні хорової культури, репрезентування нової хорової естетики, нового хорового мислення.

Сьогодні постать Лесі Дичко – справжнє явище мистецтва, втілення національної стихії, філософічності, самобутніх духовних традицій незалежної України. Сама композитор не уявляє свого життя без музики: «Я маю дуже щасливу долю. Все життя я віддала музиці. І якби мені запропонували все спочатку, я б знову обрала музику. Музика, музика і тільки музика».

Інтерес до всіх духовних відтінків оточення, до всіх граней втілення естетичного, як видається, спричинило універсальність її музичної діяльності. Цей момент видається достатньо важливим, оскільки, як відомо, саме наш час з його бурхливим розвитком всіх галузей знань поставив рішучу вимогу максимальної спеціалізації, заглиблення лише в якусь одну сферу чи то духовної, чи практичної діяльності.

У круговерті захоплення і неприйняття сама Леся Дичко зберігає «олімпійську» незворушність, спокійно і впевнено прямує власною дорогою, зберігаючи вірність насамперед тим вічним цінностям, заради яких вона і обирала композиторське ремесло, а значить, зберігаючи вірність самій собі. Показовим в цьому сенсі є вся її композиторська спадщина, яку можна сприйняти як своєрідне «дичківське» творче «кредо» зрілої Майстрині.

Таким чином, музична творчість Лесі Дичко, яка є широко знаною в світі та належить до найкращих надбань сучасної музики, сьогодні постає знаковою сторінкою розвитку мистецтва України другої половини ХХ – початку ХХІ століття, яка позначена масштабністю та яскравою індивідуальністю.

Література

1. Гордійчук М. Л. Дичко / М. Гордійчук – Київ «Музична Україна». – 1981. – С.48 –56. **2. Грица С.** «...Її мистецький дух сильніший за обставини» / С. Грица. – Київ. – 2011. – С.81 – 87. **3. Історія української радянської музики.** Навчальний посібник. – Київ. – 1990. – 245 с. **4. Кияновська Л.** Українська музична культура / Л. Кияновська. – Київ. – 2002. – С.124 – 138.

Крепак К. В. Індивідуальність композиторського стилю Лесі Дичко.

У статті розглянута творча біографія Лесі Дичко, що дозволяє глибше зрозуміти витoki її індивідуального композиторського стилю, визначити хронотопічні виміри її мистецької особистості. Головна особливість новацій Лесі Дичко – у гострому відчутті часу, порушення стереотипу сприйняття. Інтерес до всіх духовних відтінків оточення, до всіх граней втілення естетичного, як видається, спричинило універсальність її музичної діяльності. Цей момент видається достатньо важливим, оскільки, як відомо, саме наш час з його бурхливим розвитком всіх галузей знань поставив рішучу вимогу максимальній спеціалізації, заглиблення лише в якусь одну сферу чи то духовної, чи практичної композиторської діяльності Лесі Дичко.

Творчість Лесі Дичко «втілює характерні риси нашої нації: ліричність, щирість, м'якість, ніжність та емоційність, схвильованість, поривання до дії». Завжди сучасна позиція композитора переживає суспільно-політичні події, які втілені в колорит гармонії та мелодики, щирості та відвертості художнього замислу музичних образів.

Ключові слова: творчий портрет, індивідуальний стиль, Леся Дичко.

Крепак К. В. Индивидуальность композиторского стиля Леси Дычко.

В статье рассмотрена творческая биография Леси Дычко, что позволяет глубже понять истоки ее индивидуального композиторского стиля, определить хронотопические измерения ее творческой личности. Главная особенность новаций Леси Дычко – в остром ощущении времени, нарушение стереотипа восприятия. Интерес ко всем духовным оттенкам окружения, ко всем граням воплощение эстетического, как представляется, создал универсальность ее композиторской деятельности. Этот момент представляется достаточно важным, поскольку, как известно, именно наше время с его бурным развитием всех отраслей знаний поставил решительное требование максимальной специализации, углубление только в какую-то одну сферу или духовной, или практической композиторской деятельности Леси Дычко.

Творчество Леси Дычко «воплощает характерные черты нашей нации: лиричность, искренность, мягкость, нежность и эмоциональность, взволнованность, стремление к действию». Всегда современная позиция композитора переживает общественно-политические события, которые воплощены в колорит гармонии и мелодики, искренности и открытости художественного замысла музыкальных образов.

Ключевые слова: творческий портрет, индивидуальный стиль, Леся Дычко.

Krepak K. V. Individuality composer Lesia Dychko style.

The article creative biography reproduced Lesia Dychko, allowing you to better understand the origins of individual composing style hronotopichni determine the dimensions of the artistic personality. The main feature innovations Lesia Dychko – the thrill time violation stereotypes. The appearance of each of the works – event – timely and organic. Interest in all shades of spiritual environment for all facets of aesthetic incarnation seems versatility led her music career. This point seems quite important because, as you know, our time with its rapid development of all disciplines put strong demand maximum specialization recess only in any one sphere or spiritual or practical composer Lesia Dychko. Keywords: creative portrait, individual style, Lesia Dychko.

Dychko – composer, is endowed with terrific flair enjoyed every moment of life, from all that surrounds it. That knowledge will unrestrained atmosphere of the time, historical facts, landscapes, murals, book graphics, outlines eggs and others. composer Lesia Dychko leads to a true, fully reasoned reflection. A musicologists and performers for continuous learning new. For each piece of Lesia Vasilyevna requires outstanding musicologist obiznannosty then chronicles nature, in the fresco style and more. So Les Dychko enlightens not only a wide range of students, but professionals other

than purely musicological and theoretical problems thanks to the composer immersed in studying different areas of human creativity around the world.

Стаття надійшла до редакції 07.02.2017 р.

Прийнято до друку 30.02.2017 р.

Рецензент – д. мист., проф. Сташевський А. Я.

УДК 159.955:730:378

Д. О. Коршунов

**ФОРМУВАННЯ ОБ'ЄМНО-ПРОСТОРОВОГО МИСЛЕННЯ НА
ЗАНЯТТЯХ ЗІ СКУЛЬПТУРИ У СТУДЕНТІВ ВИЩИХ
МИСТЕЦЬКИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
«ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНЕ МИСТЕЦТВО»**

Сучасний розвиток художньої освіти визначається модернізаційними процесами, що спрямовані на створення нових освітніх стандартів, оновлення навчальних програм, застосування більш дієвих форм і методів навчання. У цьому зв'язку беззаперечної важливості набуває практичне вирішення проблеми підготовки студентів вищих мистецьких навчальних закладів. Формування об'ємно-просторового мислення у студентів, що займаються вивченням мистецтва скульптури, може бути важливим чинником у вирішенні багатьох творчих завдань, які стоять перед майбутніми художниками.

У роботах багатьох вітчизняних і зарубіжних авторів, таких як В. В. Брюхов, А. С. Голубкіна, Н. М. Молева, І. В. Крестовський, О. С. Красноголовець, М. В. Одноралов, Н. І. Полякова, В. О. Чернишов, виявлена важлива роль об'ємно-просторового мислення студентів, необхідності його формування як одного з найважливіших складових оволодіння образотворчим мистецтвом. Проте, не зважаючи на велику кількість наукових досліджень, проблемі розвитку об'ємно-просторового мислення у студентів мистецьких вузів на заняттях зі скульптури приділено не достатньо уваги. Численні помилки і недоопрацювання, що допускаються студентами мистецьких вишів при виконанні навчальних практичних та художньо-творчих завдань на заняттях зі скульптури, що спричинені недостатньо сформованим об'ємно-просторовим мисленням зумовили написання даної статті. Отже метою статті є розгляд проблеми формування об'ємно-просторового мислення на заняттях зі скульптури у студентів вищих мистецьких закладів.

Варто відзначити, що скульптура як вид образотворчого мистецтва має свої закони побудови і взаємодії з навколишнім